

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний факультет
(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

09 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Антропогенне ландшафтознавство

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма Геосистеми та георизики

(назва програми)

Спеціальність 103 - Науки про Землю

(вказати: код, назва)

Галузь знань 10 - Природничі науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший, бакалаврський

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Географічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці, 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Антропогенне ландшафтознавство
(назва навчальної дисципліни)

складена відповідно до освітньо-професійної програми Геосистеми та георизики,
спеціальності 103 Науки про Землю, галузі знань 10 Природничі науки,
затвердженої 31 травня 2021 року, протокол № 6.

(назва освітньо-професійної програми, код та назва спеціальності, галузь знань: шифр та назва; дата останнього затвердження або внесення змін)

Розробник: Проскурняк Мирослав Михайлович, доцент кафедри фізичної географії,
геоморфології та палеогеографії, к. географ. н., доцент
(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з Гарантом ОПП «Геосистеми та георизики»

Гарант ОПП «Геосистеми та георизики»

(підпис)

Сергій КИРИЛЮК

(прізвище та ініціали)

і затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Протокол № 1 від “29” серпня 2023 року

Завідувач кафедри

Рідуш
(підпис)

Богдан РІДУШ
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою інституту / факультету

Протокол №1 від “29” серпня 2023 року

Голова методичної ради інституту /факультету

Андрусяк
(підпис)

Наталя АНДРУСЯК
(прізвище та ініціали)

1. Мета, завдання і пререквізити навчальної дисципліни. **Мета** – сформувати у студентів загальнонаукові та конкретні науково-рефлексивні знання про антропогенні ландшафти, а також розвинути науково-методичні і прикладні навички їх вивчення в цілях раціонального використання. **Завдання** - закласти в студентів уявлення про нерозривну єдність усіх природних компонентів ландшафтної сфери Землі, знання про природні та антропогенні комплекси, наукові основи оптимізації взаємовідносин людини і природи, принципи і методи створення культурних ландшафтів, освоїти методику складання карт антропогенних ландшафтних комплексів, знати принципи їх побудови і способи зображення, оцінки сучасного стану їх антропопресії. **Пререквізити.** «Загальне землезнавство», «Основи раціонального природокористування та охорони природи», «Топографія з основами геодезії», «Геологія, загальна та історична», «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства», «Геоморфологія», «Кліматологія», «Гідрологія», «Біогеографія».

2. Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** історію й атрибути антропогенного ландшафтознавства, основи теорії та методології науки; методи дослідження; механізми утворення і функціонування антропогенних комплексів; сучасні класифікації антропогенних ландшафтів та їх місце в сучасній ландшафтній сфері Землі;

вміти: виявляти та характеризувати антропогенні ландшафтні комплекси; знаходити їх межі; встановлювати зв'язки та їх взаємодію з сусідніми комплексами; виявляти негативні наслідки впливу на природне середовище; здійснювати картографування антропогенних ландшафтних комплексів; проводити їх сучасну оцінку для різних видів використання та прогнозувати їх подальший розвиток.

Загальні компетентності. K03. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. K08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. K11. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності. K14. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер. K15. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах. K16. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер. K17. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер. K18. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

Програмні результати навчання. ПР05. Вміти проводити польові та лабораторні дослідження. ПР07. Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних процесів формування і розвитку геосфер. ПР08. Обґрунтовувати вибір та використовувати польові та лабораторні методи для аналізу природних та антропогенних систем і об'єктів. ПР11. Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень. ПР14. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій в галузі наук про Землю. ПР15. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних. ПР17. Вміти здійснювати комплексний аналіз перебігу природних небезпечних процесів і явищ.

3.Опис навчальної дисципліни

3.1.Загальна інформація

			Кількість	Кількість годин	
--	--	--	------------------	------------------------	--

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	2023	3	3	90	15	15	-	-	60	-	залік
Заочна											

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	л	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи антропогенного ландшафтознавства.													
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання антропогенного ландшафтознавства.	8	1	1	-		6							
Тема 2 . Становлення та розвиток антропогенного ландшафтознавства.	8	1	1	-		6							
Тема 3. Питання теорії і термінології в антропогенному ландшафтознавстві.	10	2	2	-		6							
Тема 4. Організація та рівні пізнання антропогенних ландшафтів.	10	2	2	-		6							
Разом за ЗМ1	36	6	6	-		24							
Змістовний модуль 2. Типологічні структури і межі антропогенних ландшафтів.													
Тема 1. Таксономія типологічних структур антропогенних ландшафтів.	12	1	1	-		10							
Тема 2. Класифікація та межі антропогенних ландшафтів.	12	1	1			10							
Тема 3. Класи антропогенних ландшафтів (каркасні та фонові).	30	7	7			16							

Разом за змістовим модулем 2	54	9	9			36						
Усього годин	90	15	15			60						

3.4. Теми (ключові питання) практичних занять

№	Назва теми	К-ть год
1	Районування антропогенних ландшафтів	2
2	Зональність антропогенних ландшафтів	2
3	Основні підходи, принципи і методи пізнання антропогенних ландшафтів	2
4	Класи антропогенних ландшафтів	7
5	Регіональний антропогенно-ландшафтний прогноз	2

3.7. Самостійна робота студента

№	Назва теми	К-ть год
1	Антропогенні парагенетичні ландшафтні комплекси	2
2	Антропогенні геоекотони	2
3	Регіональні структури та зональність антропогенних ландшафтів	4
4	Експертне оцінювання антропогенних ландшафтів	2
5	Поселенські і дорожні ландшафти	8
6	Сільськогосподарські ландшафти	8
7	Лісові антропогенні ландшафти	4
8	Промислові й техногенні ландшафти	8
9	Водні антропогенні ландшафти	4
10	Белігеративні ландшафти	4
11	Гуманістичні антропогенні ландшафти	4
12	Тафальні та сакральні ландшафти	6
13	Висотна диференціація антропогенних ландшафтів	4
	Разом	60

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни визначається викладачем, з урахуванням специфіки дисципліни.

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Викладання навчальної дисципліни забезпечує проблемно-орієнтоване навчання в поєднанні з самостійним, через виконання практичних робіт.

Викладання освітнього компоненту проводиться із застосуванням пояснювально-ілюстративного, проблемного, програмованого та модульного видів навчання.

Для здобуття передбачених програмою освітніх компонентів використовуються наступні засоби навчання: словесно-друковані, наочні та технічні.

5. Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS		Критерії оцінок
		Оцінка	Пояснення	
90-100	Відмінно	A	Відмінно	“Відмінно” – студент детально знає теоретичний матеріал та матеріал з практичних занять, уміє давати

			(відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	визначення основних понять, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією. Студент описує особливості будови ландшафтної сфери, особливості розподілу антропогенних ландшафтів у просторі й часі, розуміє та вміє пояснювати хід процесів ландшафтогенезу, природних і антропогенних явищ, інтерпретує методи спостережень за ними, виконує елементарні спостереження, аналізує їх результати, складає опис ландшафтів; пояснює чинники ландшафтогенезу, особливості антропогенних ландшафтів, карти ландшафтів. На запитання викладача за програмою курсу відповідає не вагаючись. Виконав всі види практичних робіт. Опрацював теми для самостійного вивчення.
80–89	Добре	В	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	“Дуже добре” – студент знає теоретичний матеріал, виконав практичні роботи, оперує, уміє пояснити сутність основних понять. Студент здебільшого описує особливості будови ландшафтної сфери, особливості розподілу антропогенних ландшафтів у просторі й часі, розуміє та вміє пояснювати хід процесів ландшафтогенезу, природних і антропогенних явищ, інтерпретує методи спостережень за ними, виконує елементарні спостереження, аналізує їх результати, складає опис антропогенних ландшафтів; пояснює чинники ландшафтогенезу, особливості антропогенних ландшафтів, карти ландшафтів. На запитання відповідає. Виконав усі практичні роботи.
70–79			Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	“Добре” – все вище вказане виконує не повною мірою, однак знає теорію й практику, виконує завдання викладача. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить правильні рішення. При повторенні матеріалу відразу працює якісніше. Виконав усі практичні роботи.

60–69	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	“Задовільно” – знає основні теоретичні положення, виконав більшу частину практичних робіт. Орієнтується в особливостях будови ландшафтної сфери, особливостях розподілу антропогенних ландшафтів у просторі й часі, в процесах ландшафтогенезу, природних і антропогенних явищ, методах спостережень за ними, елементарних спостереженнях, описі антропогенних ландшафтів; чинниках ландшафтогенезу, особливостях антропогенних ландшафтів, картах ландшафтів. Відповідає на переважну частину запитань викладача.
50–59		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	“Достатньо” – все вище вказане виконує не повною мірою, однак виконав більшу частину практичних робіт. Має уявлення про особливості будови ландшафтної сфери, особливості розподілу антропогенних ландшафтів у просторі й часі, процеси ландшафтогенезу, природних і антропогенних явищ, методи спостережень за ними, елементарні спостереження, опис антропогенних ландшафтів; чинники ландшафтогенезу, особливості антропогенних ландшафтів, карти ландшафтів. На половину запитань викладача відповідає.
35–49	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	“Незадовільно” – не виконані вимоги для оцінки “достатньо”, але студент виконує додаткові завдання в межах програми курсу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи; стандартизовані тести; проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.); аналітичні звіти; реферати; есе; розрахункові, графічні роботи;

презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; контрольні роботи; інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Контроль роботи здійснюється у вигляді контрольних запитань, перевірки рефератів, виконання тестових завдань, письмового опитування.

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий	Сума
ЗМ 1	ЗМ2		
30	30	40	100

7. Рекомендована література Базова (основна)

1. Гродзинський М.Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. 233с. / М.Д. Гродзинский. – К.: Либідь, 1995.
2. Денисик Г.І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Частина І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство / Г.І.Денисик. – Вінниця: ПП «ТД Видавництво Едельвейс і К», 2012. – 332 с.
3. Денисик Г.І. Антропогенні ландшафти Правобережної України / Г.І. Денисик – Вінниця: Арбат, 1998. – 292 с.
4. Денисик Г.І., Тімець О.В. Регіональне антропогенне ландшафтознавство. – Умань: Видавець «Сочінський», 2010. – 168 с.

Допоміжна

5. Денисик Г.І. Селитебні ландшафти Поділля / Г.І. Денисик, О.І. Бабчинська. – Вінниця: ПП «ВидавництвоТеза», 2006. – 256 с.
6. Денисик Г.І. Сільські ландшафти Поділля / Г.І. Денисик, А.Г. Кізюн. – Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2012. - 200 с.
7. Домаранський А.О. Ландшафтне різноманіття: сутність, значення, метризація, збереження. – Кіровоград; ТОВ «ІМЕКС-ЛТД», 2006. – 146 с.
8. Лісові антропогенні ландшафти Поділля / Денисик Г.І., Канський В.С.. – Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2011. - 168 с.
9. Пащенко В.М. Екоєволюція від сталого розвитку. // Супутник Київського географічного щорічника. Вип. 5. – Київський відділ Укр. геогр. Товариства, 2005 – 112 с.
10. Шищенко П.Г. Прикладная физическая география /П.Г. Шищенко. – К.: Вища шк., 1988. – 192 с.

8. Інформаційні ресурси